

LASTEN, NUORTEN
JA PERHEIDEN
OSALLISUUDEN
KOORDINAATIO

Euroopan unionin
osarahoittama

Yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo hankesuunnitelmissa

Valtakunnallinen Lasten,
nuorten ja perheiden
palveluiden kehittäminen ja
hyvinvoinnin edistäminen kohti
yhdenvertaisuutta (ESR+) -
teema

Tilannekuvaraportti 2/2025

Lasten, nuorten ja
perheiden osallisuuden
koordinaation julkaisu

**Euroopan unionin
osarahoittama**

1. painos, 2025

Kirjoittajat: Venla Eirola ja Thea Hildén

Taitto: Emma Veini

ISSN: 2984-4215

ISBN 978-952-13-6984-1 (pdf)

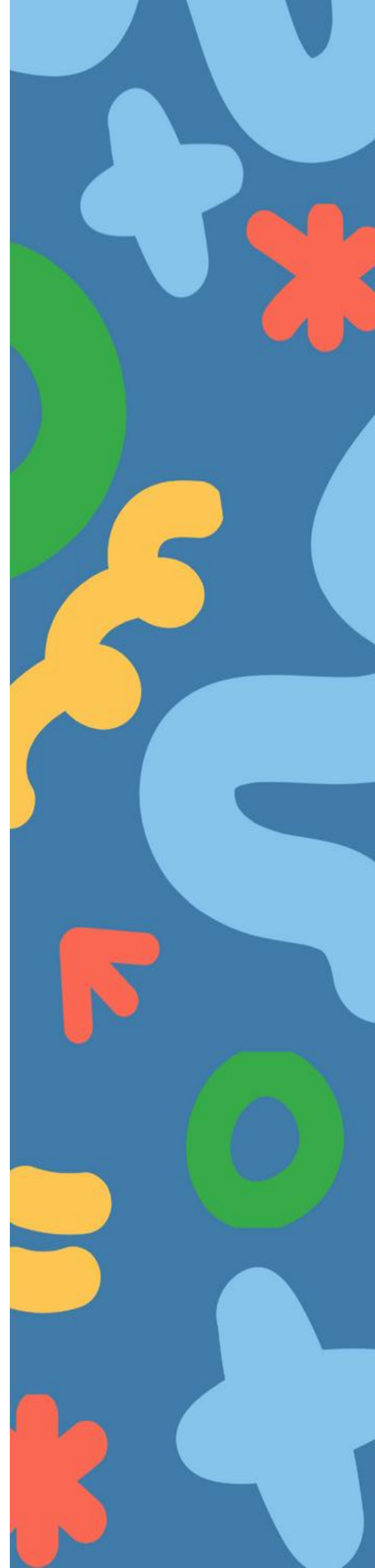
Lasten, nuorten ja perheiden osallisuuden koordinaatio

www.osallisuudenkoordinaatio.fi

Lisätiedot julkaisusta: Elina Weckström, hankepääällikkö,

Lasten, nuorten ja perheiden osallisuuden koordinaatio,

SOS-Lapsikylä, elina.weckstrom@sos-lapsikyla.fi

Johdanto

ESR+-rahoitus

Euroopan sosiaalirahasto plus (ESR+) tukee EU:n työllisyys-, sosiaali-, koulutus- ja osaamispolitiikkojen toteuttamista ja näiden alojen rakenneuudistuksia. Ohjelmakauden 2021–2027 teemana on Uudistuva ja osaava Suomi. Rahoitusta kohdennetaan työllisyyttä, osaamista ja osallisuutta tukeviin kehittämishankkeisiin.

**Euroopan unionin
osarahoittama**

Tässä tilannekuvaraportissa tarkastellaan valtakunnallisten, erityistavoitteeseen 4.3 Yhdenvertaiseen osallisuuteen liittyvien lasten, nuorten ja perheiden palveluja kehittävien ESR+-hankkeiden hankesuunnitelmia yhdenvertaisuuden ja sukupuolten tasa-arvon edistämisen näkökulmasta.

Raporttiin on koottu tietoa siitä, millaisiin kohderyhmiin, yhteiskunnallisiin ilmiöihin, kehittämistyön toimenpiteisiin sekä tavoiteltaviin tuloksiin yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon teemat hankesuunnitelmissa liitetään.

Raportin tiedot on kerätty syksyllä 2024 rahoitettaviksi valittujen hankekokonaisuuksien (N=12) hankesuunnitelmista.

Yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo horisontaalisina periaatteina

Yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo kuuluvat EU:n alue- ja rakennepolitiikan horisontaalisiin periaatteisiin, joiden noudattamista edellytetään kaikilta ESR+-rahoitteisilta kehittämishankkeilta.

ESR+ 4.3 LANUPE -teeman ensimmäisen rahoituskierron 12 hankekokonaisuudesta

- syrjimättömyyden ja yhdenvertaisuuden on ilmoittanut pääasialliseksi sisällöksi **10 hankekokonaisuutta**.
- sukupuolten tasa-arvon on ilmoittanut pääasialliseksi sisällöksi **3 hankekokonaisuutta**.
- **yhtä hankekokonaisuutta lukuun ottamatta kaikki** ovat ilmoittaneet pääasialliseksi sisällöksi joko yhdenvertaisuuden tai sukupuolten tasa-arvon.

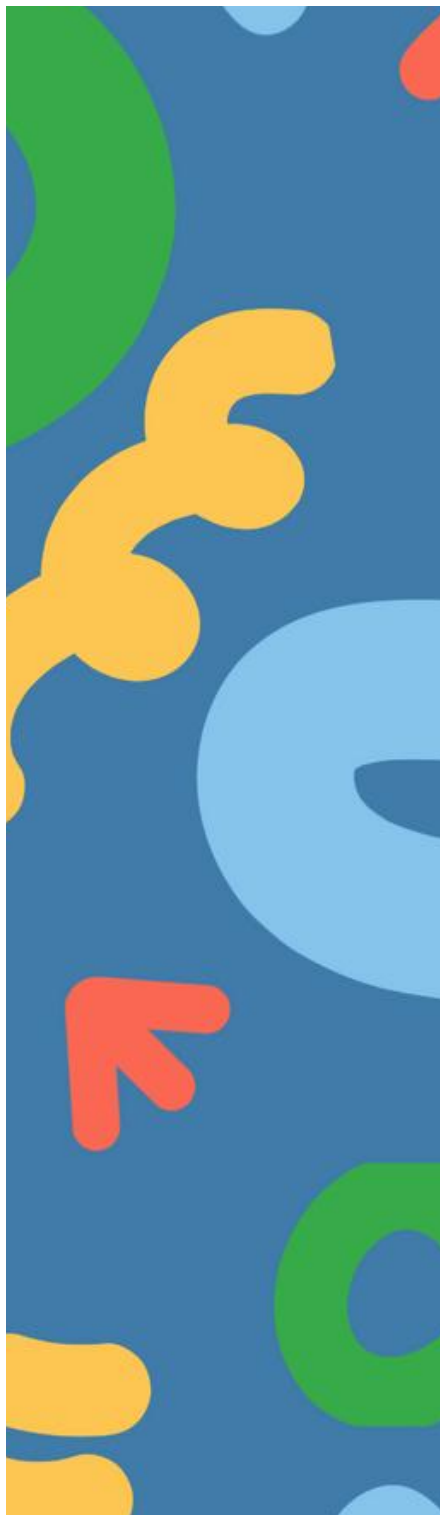
Kaikissa ESR+-rahoitteisissa hankkeissa yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa tulee edistää vähintään **valtavirtaistaen**, mikä tarkoittaa yhdenvertaisuus- ja tasa-arvonäkökulmien huomioimista kaikessa hankkeen toiminnassa. Osassa hankesuunnitelmista teemojen käsittely jää kuitenkin melko yleiselle tasolle tai vähäiseksi.

Rahoitusneuvotteluvaiheessa hankkeita ohjattiin huomioimaan ja käsittelemään yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa koskevia tietoja ja havaintoja sekä niihin perustuvia tavoitteita, toimenpiteitä ja niiden seurantaan kattavasti läpi hankesuunnitelman, ei vain niissä kohdissa, joissa niistä erikseen kysytään.

Lopullisten hyödynsaajien kuvaaminen hankesuunnitelmissa

Yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo näkyvät hankesuunnitelmissa esimerkiksi eri ihmisryhmiä ja haavoittuvia asemia koskevissa kuvauksissa, jotka liittyvät erityisesti:

- sosioekonomiseen asemaan
- ikään
- sukupuoleen
- toimintakykyyn tai (oppimisen) tuen tarpeisiin
- kieleen, kulttuuriin ja taustaan
- vähemmistöasemaan
- maahanmuuttotaustaan
- osallistumiseen tai sosiaalisiin verkostoihin
- ulkopuolisuuteen tai yksinäisyyteen.

Yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo ilmiönä

Hankesuunnitelmissa kuvataan yhdenvertaisuuden ja sukupuolten tasa-arvon teemoja **yhteiskunnallisessa kontekstissa ja yhteiskunnallisten ilmiöiden kautta**. Lisäksi yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvon kysymyksiä tarkastellaan sosiaalisia ja terveydellisiä eroja ennaltaehkäisevien **palveluiden kehittämisen**, palveluiden **saavutettavuuden** sekä palveluiden **rakenteiden** näkökulmista.

Kasvatuksen ja koulutuksen kehittämisen näkökulmasta yhdenvertaisuuden ja sukupuolten tasa-arvon edistäminen liitetään yhteiskunnallisten ilmiöiden ohella myös oppimisen tuen ja oppimateriaalien merkitykseen yhdenvertaisuuden edistämässä.

Yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo yhteiskunnallisessa kontekstissa

- Kehittämistyön yhteiskunnallista tarvetta perustellaan hankesuunnitelmissa suhteessa **lainsäädäntöön, kansallisiin strategioihin ja kansainvälisiin sopimuksiin** sekä niiden yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon tavoitteisiin.
- Hankkeiden vaikuttamistyö liitetään osaksi **yhteiskunnallista keskustelua**, kuten sukupuolittuneiden normien, asenteiden ja valta-asetelmien esiin nostamista ja kyseenalaistamista.
- Vaikuttamistyö sisältää myös välillisten kohderyhmien **yhteiskunnallisen osallisuuden vahvistamisen** tavoitteita.
- **Intersektionaalinen näkökulma ja moniperusteinen syrjintä** näkyvät osana hankesuunnitelmien yhdenvertaisuuteen ja sukupuolten tasa-arvoon liittyviä tavoitteita.
- **Ylisukupolvisen syrjäytymisen ja köyhyyden periytymisen ilmiöitä** kuvataan haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien yhteydessä.
- **Työelämän ilmiöt**, kuten sukupuolittuneet työmarkkinat, moninaisuuden huomioimisen haasteet rekrytoinnissa ja haasteet yhdenvertaisissa mahdollisuuksissa työllistyä näkyvät useissa hankesuunnitelmissa.
- **Perheisiin ja hoivavastuuseen** liittyen yhteiskunnallisina ilmiöinä hankesuunnitelmissa nousevat esiin hoivavastuun epätasainen jakautuminen ja perhevapaiden epätasainen hyödyntäminen.

Yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo palveluiden kehittämisessä

Yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa edistävänä näkökulmana hankesuunnitelmissa esiin nousevat sosiaalisia ja terveydellisiä eroja ennaltaehkäisevien palveluiden kehittäminen sekä palveluiden saavutettavuus.

Palveluiden käyttäjät ja saavutettavat palvelut

- Heikosti osallistuvien ja saavutettavien tai huonosti tunnistettavien ryhmien huomioiminen palveluiden kehittämisessä
- Moninaisten asiakasryhmien tarpeiden huomioiminen palveluiden kehittämisessä ja palveluiden tosiasiallinen yhdenvertaisuus

Palveluiden rakenteiden merkitys

- Rakenteelliset puutteet esim. vastuu palveluiden rahoituksesta epäselvä, palveluiden pirstaleisuus, puutteelliset resurssit tai kohderyhmältä puuttuvat palvelut
- Toimintaympäristön ymmärrys (palveluketjut, verkostot, alueellisuus, moninaisuuden vaikutus jne.)
- Poikkihallinnollisen ja monialaisen yhteistyön merkitys yhdenvertaisten palveluiden kehittämisessä
- Sukupuolierityisten strategioiden tarpeen tunnistaminen

Yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo palveluiden kehittämisessä

Hankesuunnitelmissa palveluiden kehittämisen lähtökohtina huomioidaan myös

- heteronormatiiviset asenteet yhteiskunnassa ja palveluissa.
- vähemmistöjen kohtaama syrjintä ja epäasiallinen kohtelu palveluissa.
- kulttuurinen moninaisuus, monikielisyys ja kulttuurisensitiivisyys palvelujen kehittämisessä.
- ammattilaisten moninaisuus ja representaation merkitys palveluissa.

Yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo kasvatuksessa ja koulutuksessa

Hankesuunnitelmissa tunnistetaan kasvatuksen ja koulutuksen alaan liittyviä yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämisen kannalta olennaisia yhteiskunnallisia ilmiöitä, kuten

- kouluun kiinnittymisen merkitys syrjäytymisen ehkäisyssä
- etuoikeuksien ja valta-asetelmien tunnistamisen merkitys
- perheen sosioekonomisen taustan vaikutus oppimiseen
- toisen asteen koulutusaloihin liittyvä sukupuolittuneisuus
- kasvatuksen ja koulutuksen alan ammattien sukupuolittuneisuus.

Opetus ja oppimisen tuki

- Sukupuolen vaikutus oppimisvaikeuksien ilmenemisessä, tunnistamisessa ja tuen saamisen kokemuksissa
- Käytäntöjen ja ammatillisen osaamisen vaikutus yhdenvertaisen oppimisen tuen saamiseen
- Oikeus oppimisen tukeen suhteessa ohjaaviin asiakirjoihin ja kansainvälisiin sopimuksiin

Oppimateriaalit

- Kehitettävissä materiaaleissa tunnistetaan kohderyhmän moninaisuus ja erityistarpeet.

Yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo hankesuunnitelmiin kirjatuissa toimenpiteissä

Hankekokonaisuuksien yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa koskevat toimenpiteet voidaan hankesuunnitelmien perusteella jakaa kolmeen ryhmään:

- **Yhteiskunnallisiin ilmiöihin liittyvät toimenpiteet**

- **Palveluiden kehittämiseen liittyvät toimenpiteet**

- **Hankkeen toimintaan liittyvät toimenpiteet**

Seuraavilla sivuilla kolmea toimenpideryhmää kuvataan tarkemmin. Lisäksi tuodaan esiin esimerkkejä siitä, millaisia yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa koskevia toimenpiteitä hankesuunnitelmissa kuvataan.

Yhteiskunnallisiin ilmiöihin liittyvät toimenpiteet

Yhteiskunnallinen vaikuttaminen

- Levitetään yhdenvertaisuus- ja tasa-arvotietoa.
- Järjestetään pyöreän pöydän keskusteluja tai muita sidosryhmätilaisuuksia yhdenvertaisuuden ja/tai tasa-arvon teemoista.
- Kiinnitetään huomiota alueelliseen yhdenvertaisuuteen.

Viestintä

- Kehitetään vastaanottajien moninaiset lähtökohdat huomioivaa, yhdenvertaista ja saavutettavaa viestintää.
- Käytetään selkokieltä.
- Viestitään normi- ja sukupuolitietoisesti.
- Kutsutaan kokemustoimijoita osallistumaan hankkeen viestintään tai sen suunnitteluun.

Palveluiden kehittämiseen liittyvät toimenpiteet 1/2

Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa koskeva tieto

- Vahvistetaan yhdenvertaisuuteen ja tasa-arvoon liittyvää tietopohjaa (esim. kirjallisuuskatsaukset).
- Kartoitetaan yhdenvertaisuus- ja tasa-arvonäkökulmia hankkeen esiselvityksessä.

Lasten, nuorten ja perheiden yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

- Kehitetään työkaluja lasten kokemusten huomioimiseen.
- Huolehditaan pilotoinneissa mahdollisimman tasaisesta sukupuolijakaumasta.
- Huomioidaan erikieliset lapset ja nuoret hankkeessa tuotettavissa materiaaleissa.

Yhteiskehittäminen haavoittuvassa asemassa olevien lasten, nuorten ja perheiden kanssa

- Hankkeen sisältöjä kehitetään yhdessä haavoittuvassa asemassa olevien asiakasryhmien kanssa, hyödynnetään kokemusasiantuntijoita.
- Mahdollistetaan lasten tai nuorten osallistuminen hankkeen ohjausryhmään.

Palveluiden kehittämiseen liittyvät toimenpiteet 2/2

Hankkeen varsinaisten kohderyhmien (ammattilaiset) yhdenvertaisuus

- Toteutetaan tilaisuudet maksuttomasti, etäyhteydellä ja joustavin aikatauluin.
- Huomioidaan ammattilaisten yksilölliset tarpeet, esimerkiksi erikieliset käyttäjät.
- Hyödynnetään tilaisuuksissa turvallisemman tilan periaatteita.

Ammattilaisten yhdenvertaisuus- ja tasa-arvo-osaaminen

- Tarjotaan koulutusta esimerkiksi normi-, sukupuoli- ja kulttuuritietoisuudesta.
- Kiinnitetään huomiota lasten, nuorten ja perheiden kohtaamiseen yksilöinä.

Hankkeen toimintaan liittyvät toimenpiteet

Hankehenkilöstön yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

- Yhdenvertaisuuden ja/tai tasa-arvon periaatteet huomioidaan kaikissa päätöksissä ja niiden valmistelussa.
- Hanketiimin jäsenet osallistuvat hankkeen toteutukseen tasavertaisesti.

Hankehenkilöstön yhdenvertaisuus- ja tasa-arvo-osaaminen

- Hankehenkilöstölle järjestetään sukupuolten tasa-arvoa käsittelevä työpaja.
- Hankehenkilöstö suorittaa yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon teemoja käsitteleviä verkkokoulutuksia

Yhteistyö ESR+ 4.3 -koordinaatioiden kanssa yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon teemoissa

- Osallistutaan koordinaation tarjoamiin yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa käsitteleviin tilaisuuksiin.
- Hyödynnetään THL:n tasa-arvon tarkistuslistaa hankkeen toteutuksessa.

Yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo hankkeiden suunnitelluissa tuloksissa

Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo yhteiskunnallisessa kontekstissa

Pitkällä aikavälillä on esimerkiksi:

- lisätty lasten ja nuorten mahdollisuuksia yhdenvertaiseen osallistumiseen yhteiskunnassa.
- vähennetty hoivan sukupuolittuneisuutta sekä ammattialojen sukupuolen mukaista segregaatiota.

Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo palveluissa

- Palveluun liittyvistä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvonäkökulmista on koottu **tietoa**.
- Ammattilaisten **osaaminen** yhdenvertaisuudesta ja tasa-arvosta on vahvistunut.
- Yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämistä tukevaa **materiaalia** on tuotettu ammattilaisten ja/tai kodin aikuisten tueksi.
- Yhdenvertaisuutta ja/tai tasa-arvoa edistävä **toimintamalli tai menetelmä** on otettu käyttöön.
- Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistävät **toimintatavat** ovat juurtuneet osaksi lasten, nuorten ja perheiden palveluita.
- Palveluita käyttävien lasten, nuorten ja perheiden kokema yhdenvertaisuus ja tasa-arvo ovat lisääntyneet

Yhteenveto

Valtavirtaistaminen

Yhdenvertaisuuden ja sukupuolten tasa-arvon huomioimiseen monipuolisesti läpi hankesuunnitelman ja hankkeen toteutuksen on syytä kiinnittää huomiota myös tulevilla hakukierroksilla.

Kohderyhmät

Haavoittuvuutta koskevat kuvaukset liittyvät hankesuunnitelmissa esimerkiksi sosioekonomiseen asemaan, sukupuoleen, toimintakykyyn sekä kieleen, kulttuuriin ja maahanmuuttotaustaan.

Ilmiöt

Yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa käsittelevät ilmiöt liitetään hankesuunnitelmissa moniperusteisen syrjinnän ja ylisukupolvisen syrjäytymisen lisäksi palveluiden rakenteisiin ja saavutettavuuteen. Kasvatuksen ja koulutuksen osalta huomiota kiinnitetään oppimisen tuen ja oppimateriaalien merkitykseen yhdenvertaisuuden edistämässä.

Toimenpiteet

Osa hankesuunnitelmissa kuvatuista yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämisen toimenpiteistä on hyvin konkreettisia, mutta tarkastelu herättää myös kysymyksen siitä, miten varmistetaan yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon huomioimista koskevien yleisten kirjausten siirtyminen käytännön kehittämistyöhön.

Tulokset

Hankkeiden suunnitellun yhdenvertaisuus- ja tasa-arvotyön tuloksena syntyy esimerkiksi lasten, nuorten ja perheiden yhdenvertaisuutta tukevaa materiaalia, menetelmiä ja toimintamalleja.

LASTEN, NUORTEN
JA PERHEIDEN
OSALLISUUDEN
KOORDINAATIO

Euroopan unionin
osarahoittama

Selvityksen toteuttanut **Lasten, nuorten ja perheiden osallisuuden koordinaatio** on ESR+ -rahoitteinen hanke, joka tukee valtakunnallisia ja alueellisia hanketoimijoita osallisuuden, yhdenvertaisuuden ja sukupuolten tasa-arvon teemoissa.

Koordinaatio edistää hankkeiden vaikuttavuutta, hankkeiden välistä yhteistyötä sekä toimii linkkinä viranomaistyöhön, strategiseen työhön ja tutkimukseen kansallisesti ja kansainvälisesti.

Koordinaatio toteutetaan SOS-Lapsikylän, Nuorten Akatemian ja Opetushallituksen yhteistyönä.

SOS
LAPSIKYLÄ

NUORTEN
AKATEMIA

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

